

NARODNI DNEVNIK

Iskaja vsak dan opokino, izvzemli nodelje in praznika.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 80.—

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.

TELEFON ŠTEV. 532.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisemna vprašanja naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu šte. 13.633.

Zemljoradniško gibanje.

Po vojni je v vsej naši državi mogoče naraslo kmečko gibanje in mnogi so pričakovali, da bo sploh postalo gospodar v državi. Te nade pa se niso niti zdaleka uresničile in tako v Sloveniji, ko v vseh srbskih pokrajinah so kmetke stranke silno nazadovale in izgubile svojo komaj priborjeno politično moč. Le na Hrvaškem je pod Radičevim vodstvom kmetško gibanje ostalo močno in doseglo, sicer odedo tudi v nacionalni in republikanski plašč, dominantno pozicijo v narodu. Vzrok je bil v tem, ker je bila Radičeva stranka predvojna tvorba, ki je slonela na dvajsetletnem intenzivnem delu med narodom. Povojne stranke tega dela še niso imele za seboj in zato so morale nujno nazadovati.

V resnici so tudi nazadovale, toda ne izginile. Vsake volitve so dokazale, da še vedno tisoči in tisoči kmetov izpovedujejo kmetško misel in da so ji ostali zvesti kljub tehnični zastoplosti kmetških strank in kljub močni propagandi, ki so jo razvijale stranke, sloneče na protistanovski organizaciji naroda. Ta zvesta četa pristašev kmetške misli je pričala, da o kmetškem gibanju še ni izgovorjena zadnja beseda, temveč da je tu še vedno dana možnost, da postane kmetško gibanje tako močan faktor, kakor je bilo kmalu po vojni, ko je bilo na visku in ko je moglo govoriti že o kmetški združni državi. To tembolj, ker je položaj kmeta vsak dan težji in obupnejši. Mesto da bi agrarna Jugoslavija s preobilico zemlje, s svojo sijajno obmorsko lego kmeta saturirala tako, da na deželi sploh ne bi bilo prostora za nezadovoljnost, pa je gospodarsko stanje kmeta vedno obupnejše ter s tem dan teren za učinkovito agitacijo v zmislu agrarnega socializma.

Ampak vse to so bile le teoretične možnosti, ni se pa videlo v javnosti, če kdo sploh dela za zopetno oživiljenje zemljoradniškega gibanja v vsej državi, dokler niso prišle oblastne volitve in pokazale presenetljiv napredek zemljoradnikov.

Nastane vprašanje: ali je ta napredek posledica pozitivno storjenega dela na vasi in je s tem dokaz, da je že najnižja točka premagana, ali pa je le posledica točkane razočaranja kmetškega ljudstva nad vsemi vodilnimi strankami, da so kmetje vsled tega glasovali za najbolj radikalno stranko.

Nedeljska seja glavnega odbora Saveza zemljoradnikov je prinesla nekaj jasnosti. Na tej seji je bilo javljeno, da je pristopil k zemljoradnikom Milan Pribevič in da je sledila njegovemu zgledu cela vrsta srbskih intelektualcev. Iz tega se mora sklepati, da je postal Savez zemljoradnikov ofenziven, da je že zbral toliko sile, da mu ni treba biti več v defenzivi. Že bližnja bodočnost bo pokazala, če so njegovi računi pravilni ali pa so tako optimistični, kakor so bili leta 1923.

Toda naj bodo že ti računi pravilni ali ne, eno je izven vsakega dvoma, da mora zemljoradniško vprašanje uspeti le, če je vsedržavno. Če bi se zemljoradniško vprašanje omejilo le na srbske pokrajine, potem bo ravno tako okostenele v srbski ideologiji, kakor je okostenele radikalna stranka in vse druge srbskijanske stranke.

Vsedržavno gibanje pa more zopet zemljoradniško gibanje postati le, če bo v praksi in takoj začelo uveljavljati najširšo enakopravnost in če ne bo konec njegove politike izzvenel v stavku, da je pravzaprav vendarle srbska stranka. In še eno veliko nalogo morajo rešiti

Boj proti Maksimoviću.

Beograd, 22. febr. Vsi poslanski klubi so znova pismeno pozvali svoje članke, da pridejo za golovo v četrtek v Beograd na skupščinsko sejo, na kateri se bo razpravljalo o obtožnici proti Boži Maksimoviću. To vprašanje postaja aktualno tem bolj, ker se širijo vesti, da bo Maksimović odstopil kot minister. Nasprotno pa okolica g. Maksimovića in tudi on sam trdi, da do te ostavke ne bo prišlo, to pa tem manj, ker tudi doslej ministri v takih slučajih niso nikoli podajali ostavk. Taka praksa se ne sme dovoliti, ker bi se sicer lahko vsaka stranka kadar bi se ji zdelo, spomnila, da bi na la način vrgla neljubega ji ministra.

Posebna pažnja se posveča Slov. ljudski stranki, ki se dosedaj javno še ni opredelila v vprašanju obtožnice proti Maksimoviću. Dr. Korošec je posestil Uzunovića in se z njim posvetoval o tej stvari. Znano je, da zahteva Korošec od Uzunovića, naj prisili Maksimovića k temu, da bo v narodni skupščini agilnejši, to se pravi, da bo odgovarjal s pojasnili na interpelacije, ki se nanj stavijo.

Kar se tiče same obtožnice, o tem ni mogoče dobiti nobene informacije. Korošec samo zahteva, naj Maksimović postopa po potrebah parlamenta, ker bi moral on sicer odpovedati svoje sodelovanje. Po vsem tem izgleda, da je SLS sedaj pred sestankom narodne skupščine

ne v prav težkem položaju; kajli pokazati mora, koliko je samostojna v vprašanju Bože Maksimovića in koliko je odvisna od radikalov v vprašanjih, ki prihajajo na dnevni red. Člani SLS trde, da imajo glede Maksimovića svoje določeno stališče. Kako pa bodo nastopili pri razpravi in pri glasovanju o obtožnici, o tem nočejo nič reči, temveč odlašajo s tem za naslednje dneve, ko se bo SLS definitivno odločila. V radikalnem klubu trde, da se SLS glede Maksimovića ne bo ločila od radikalov, ker smatrajo, da je HSS obtožnico vložila samo zato, da dela težave vsaki stranki, ki gre v vlado brez HSS.

Opozicija trdi, da bo del radikalov glasoval za obtožnico, in to tem prej, ker bo glasovanje tajno. Drugi radikali pa trdijo, da bo ves radikalni klub kompakten in da bo tako onemogočil prizadevanje opozicije. Druga opozicija, ki ni podpisala obtožnice, bo glasovala za njo.

Ne ve se še, ali bodo nezadovoljni radikali ostali pri svojem stališču. Trdi se, da radikali splošno smatrajo, da je vprašanje Bože Maksimovića notranja zadeva radikalne stranke, ki jo mora rešiti radikalni klub. Če bi tokrat ne prišlo do povoljne rešitve, bodo nezadovoljni radikali uveljavili svoje stališče pri glasovanju o proračunu notranjega ministra in mu takrat odrekli svoje glasove.

Demokratska zajednica se ne pogaja z Radičem

Beograd, 22. februarja. V zadnjem času se opaža pri vseh strankah neko kipenje. Mnogo ljudi misli, da morajo stranke glede na gospodarsko in socialno stanje v državi svoje dosedanje programe na novo pregledati in če treba spremeniti. Po načelih, ki jih v tem pogledu osvoje, vpoštevaje stanje v vsej državi, naj bi stranke ustanovile bloke za uresničenje novih programov.

Kot prva posledica takega pojmovanja so se zadnji čas ugotovile razlike v naziranjih pri samih radikalih. Dalje se vidi, da je prišlo do sestave Narodnega seljaškega kluba, v katerega bi morali vstopiti tudi zemljoradniki. Med samostojnimi demokrati je to kipenje dovedlo do tega, da je predvčerajšnjim neka skupina samostojnih demokratov prešla k zemljoradnikom.

To gibanje ni ostalo brez vpliva tudi na samo demokratsko stranko. Znano je, da je pred nekaj dnevi demokratski poslanec Miloš Radosavljević dal izraza svojemu stališču s tremi zakonskimi načerti zemljoradniškega značaja, ki jih je predložil narodni skupščini. Za g. Radosavljevićem stoji še nekaj drugih demokratskih poslancev, ki trde, da bodo to akcijo v demokratskem klubu in v stranki najenergičneje izvajali. Res je, da takega stališča ne zastopajo še vsi demokratski poslanci. Zato je že naprej videti izoblikovanje dveh velikih kril znotraj stranke. Eno teh kril dela — kakor se sodi — na to, da stranka stopi v čim ožje sodelovanje z vsemi tistimi skupinami, ki zastopajo tudi tako stališče. To bi bil v prvi vrsti Hrvatski seljaški klub, ki se je sedaj strnil z drugo stranko v Narodni seljaški klub.

Drugo krilo demokratske stranke stoji bolj na meščanskem stališču in smatra zemljoradniške interese za drugovrstne.

Glede na vesti, ki so jih prinesli nekateri listi, o izmenjavi smeri in orientacije Demokratske zajednice in o sporazumu, ki se je baje dosegel med Demokratsko zajednico in Narodnim seljaškim klubom, je Demokratska zajednica sinoči izdala tale komunike:

»Nekateri listi so kot senzacija prinesli vest, da je Demokratska zajednica spremenila pravec in orientacijo ter sklenila sporazum z Narodnim seljaškim klubom o načelnem sodelovanju na skupni liniji glede vseh političnih vprašanj. Dalje, da je g. Davidović dal Hrvatskemu seljaškemu klubu jamstvo, glede svojega osebnega nastopanja in nastopanja Demokratske zajednice napram eventualnim novim političnim kombinacijam za vlado. Z vsem tem se spravlja v zvezo razgovor, ki sta ga imela g. Davidović in g. inž. Košutić.

Pooblaščenim smo, da vse te vesti kar najenergičneje demantiramo. Demokratska zajednica ima svoje že določeno stališče tako o politiki sporazuma kot o specielnih političnih vprašanjih, ki so na dnevnem redu. Ona nima prav nobenega razloga zato, da bi si za ta svoja stališča začrtala kako novo linijo.

Razgovori med Davidovićem in inž. Košutićem so bili informativnega značaja, ki niso imeli namena, da bi se napravil kak sklep. Ti razgovori so se nanašali izključno na vprašanja parlamentarno-tehničnega sodelovanja med opozicijskimi skupinami.

zemljoradniki, če hočejo upati na uspeh. Rešiti morajo vprašanje štaba, da bo tehnično pripravljen, če pride veliki trenutek njih večine, a da bodo tudi močni, kadar bi utegnili vabiti in mamiti koropecija.

Smo na stališču, da morejo samo produktivni stanovi rešiti gospodarsko krizo. Med produktivnimi sloji pa zavzema kmet prvo mesto in zato presojava kmetško gibanje s simpatijo in zato ne bi želeli, da bi se razočaranje ponovilo.

St. Radič o sklepih zemljoradnikov.

Zagreb, 22. febr. Stefan Radič je v vlaku od Karlovca do Zagreba sprejel novinarje in jim dal izjavo o sklepih zemljoradnikov glede vslopa v Narodni seljaški klub. Dejal je prilično to-le:

Zemljoradniki so v prvi vrsti Srbi, potem šele zemljoradniki. Kot Srbi se boje, da bi jih HSS snedla. Dali jim bomo zato časa, da se le bojazni znebe. Mi bomo šli po vsej državi kot Narodna seljačka stranka, oni pa »neka srbuju«. Ljubše bi mi bilo, če bi bili rekli: »Njih je 50, pa počakajmo, da bo nas tudi toliko!«

Joca Jovanović zahteva islo kakor Boža Maksimović. Zemljoradniki so to vprašanje rešili popolnoma po fiskalsko in gosposko in prav nič po kmečko.

Sedaj je tudi v zemljoradniški stranki inteligenca in sicer je tam 300 intelektualcev. Vsak intelektualec pa je v 5 strankah, tako da je v zemljoradniški stranki zdaj 1500 članov.

Radič je govoril nato o seljaških interesih. Za tem je naglasil, da nima nič proti radikalom, pa če jih narod tudi 200 izvoli. Toda izvoliti jih mora ljudstvo, ne pa policija. Mi se borimo le proti policiji.

Radič ne veruje, da bo ta vlada dobila proračun. Uzunović je rekel, da ga bomo mi efektivno podpirali pri proračunu. Toda mi ne bomo glasovali za proračun. Mislimo, da bo proračun vse-kakor morala dovršiti močna vlada. Sedanja vlada pa je preslaba za to, da bo s hitrim postopkom spravila proračun pod streho. Golovo pride še pred 1. aprilom do močne koncentracijske vlade.

BARBARIZEM POD ZAŠČITO EVROPE

London, 22. febr. Iz Šangaja javljajo, da se je generalna stavka delavcev po proglasitvi obsednega stanja in uvedbi prekega sode znatno razširila. Bilo je nekoliko poskusov sabotaže, toda redarstvo in vojska je vse poskuse že v kali zadušila. Kitajsko redarstvo, ki ga podpirajo čete generala Sunčuanfanga, izvaja strašen teror nad delavstvom, ki stavka. Mnogo stavkajočih delavcev so vojaki na ulicah pobili.

Ubijim so posekali glave, jih nabodli na kole in jih tako prenašali po mestu, da bi oslašili druge stavkajoče. Trde, da je bilo dosedaj pobitih okoli 80 delavcev, ki so slavalili.

London, 22. febr. Iz Šangaja javljajo, da pričakuje general Sunčuanfang precejšnjih ojačenj in da se pripravlja 50 km daleč od Šangaja spustiti se v odločilno bitko s kantonskimi četami.

PRI VOLITVAH V SOVJETE ZMAGALI KMETJE.

Odesa, 22. febr. V vsej Rusiji so se izvršile volitve sovetov. V mestih so zmagali z veliko večino komunisti in to službene kandidatne liste. Na deželi pa so bili komunisti poraženi. Kmetje so dobili 90% vseh glasov. Ni dvoma, da bo ta izid vplival tudi na bodočo sovjetsko politiko, ki bo morala spremeniti svoje stališče napram kmetom.

ŠAHOVSKI TURNIR V NEWYORKU.

Newyork, 22. febr. V soboto se je odigralo prvo kolo šahovskega turnirja. Capablanca je igral proti Spielmannu. Igra se je končala remis. Partija med Niemcovičem in Marschallom je bila po peturni borbi prekinjena. Niemcovič je dosegel malo prednost. Prav tako je ostala nedovršena partija Aljehin contra Vidmar.

Kitajski problem.*

OSEM VZROKOV ZA SEDANJI POLOŽAJ KITAJSKJE.

4. Neenake pogodbe s tujino, ki dajejo kitajskemu bogastvu in to lakoto stalno dražijo tujezemski politiki, ki bi hoteli žeti svojo lastno pšenico.

2. Pomanjkanje ene močne nacionalne armade, ki bi obvladala surove banditske tolpe in vojaške podpoveljnike, ki vedno hočejo delati lastno politiko.

3. Vzdrževanje plače željnih najemniških čet kot telesno gardo, ki po mili volji svojih gospodarjev izsesavajo provinco za provinco in onemogočajo vsako možnost rednega proračuna.

4. Neenake pogodbe s tujino, ki dajejo kitajskim trgovcem in tovarnarjem tako slabe pogoje, da ne morejo konkurirati s tujcem.

5. Podpore, ki jih dovoljujejo tuje veleposlane vojaškim meteorom na nebu kitajske politike v nadi, da morejo s tem ubiti voljo Kitajce, da postane enkopraven član v družini narodov.

6. Nemogućnost naroda, da bi se hipoma združil v eni strasti in v eni jezi. (Na deželi še danes večina prebivalcev ne ve, da je bila leta 1911. dinastija Mandžurcev vržena.)

7. Življenski standard ljudske množice je tako nizek, ona je tako zadolžena, da ima samo še čas za vzdihovanje in da brez izbire pozdravlja vsako pot, ki bi mogla njene razmere izboljšati.

8. Pomanjkanje zvez in prometnih sredstev, da bi mogla nacionalna liga civilnih križarjev prepotovati deželo in vzbuditi nacionalno zavest naroda in da bi sploh spravila posamezne province v stik.

(Chinese Courier, Šangaj. Napisali Kitajci v angleščini.)

BOLJSEVIZEM NA KITAJSKEM.

Zmotil bi se, kdor bi mislil, da so Rusi pri najnovejših atakah na Angleže v Kitajski, igrali posebno veliko vlogo. Splošno se govori, da je izdala Rusija 30 do 100 milijonov dolarjev za propagando in da vzdržuje na tisoče agentov po vsej Kitajski. Čeprav ni nobenih točnih informacij, vendar je izven dvoma, da so te številke silno pretirane. Mala vsota denarja seže na Kitajskem daleč. Silno pametno so izkoristili Rusi edino v sebi zaključeno kitajsko organizacijo, dijaštvo, da po tem njega razvijejo svojo propagando. Ker so univerze na Kitajskem silno slabo dotirane, ni bilo težko, pridobiti si za skromne mesečne plače univerzitetne učitelje, ki so nato vzpodbujali radikalne skupine med dijakii k splošnemu boju proti tuji nadvladi. Par voditeljev (vedno mislijo Kitajci, da prihaja rešitev le od »voditeljev«), razstresenih tu pa tam, čeprav skromno plačanih, more povzročiti vse mogoče nemire po vsej Kitajski. In to so ti tudi brez dvoma storili.

(Nicholas Roosevelt v »Foreign Affairs« N. Y.)

Nemo takozvani »rdeči« v Kantonu narediti še bolj škrlatnih, kakor pa so; a jih tudi nečemo narediti belih, temveč samo dejstva si hočemo natančno ogledati. Propaganda, ki je razkričala Kantonce za boljše življenje in komunizma, izhaja iz onih, ki so nasprotniki Kuomintang-programa, ki med drugim zahteva revizijo pogodb. Zelo neferno početje, ker vidimo, če izvršimo isto preizkušnjo pri politiki Severa, da so ti ravno tako »rdeči«, ko Kantonci. Dr. V. K. Wellington Kvo, ki skuša doseči revizijo japonsko-kitajskega dogovora, bi moral torej biti v jeziku propagandistov »rdeč«. Tako tudi general Čangčungčang v Santungu, ki skuša obnoviti Kitajsko pomorsko suverenost v Tsingtau, tudi on bi moral veljati kot rdeč. In enako ne smemo prezreti, da je poveljni poveljnik petih provinc Juga, Kiang-ua Anhuja, Kiang-ua, Čehiang in Fuhien-ua! Bil je eden prvih generalov, ki je poslal kitajskim študentom brzojavko in jim obljubil pomoč proti tujcem. On je moral biti tudi rdeč. In enako se smemo prezeti, da je postal »rdeč« tudi kralj reakcionarjev Čangsolin, ker je uveljavil nov carinski zakon za tuje blago in ker je ta zakon na vsak način v nasprotju z veljavnimi dogovori.

Jasno je, da obstoji zveza med sovjetsko vlado in Kuomintang stranko ter njenim radikalnejšim krilom, Kuomintang. Obe skupini sta prejeli denarno podporo od Rusije in pri obeh delujejo ruski svetovalci, toda vedno ostane odprto vprašanje: Kaj bodo dali Ki-

tajci tujcem za to podporo? Rusi, v svojem stremljenju, da pridejo nazaj v Azijo, kar je posledica njih poraza v svetovni vojni, so se bavili s kitajskim položajem in si skušali pridobiti Kuomintang in Kuomintang kot tovariše. Japonci so prav isto storili s Čangsolinom, Angleži isto z Vupej-jem in Sun-čaufangom in Amerikanci, da bi izpeljali svojo »blagoslovljeno« misijonsko delo, so se zvezali s »krščanskim« generalom Feug ju Kriangom, čeprav se je to prijateljstvo sedaj po potovanju Feuga v Moskvo znatno ohladilo.

Brez ozira na zavito vprašanje, kdo pravzaprav hoče in more Kitajsko rešiti, vendar ni dvoma, da rapidno rastea nacionalizem in boljše življenje, če se pod slednjim razume socialno gibanje vobče. Čeprav sta postala Kuomintang in Kuomintang zastavonoši nacionalističnega pokreta, vendar nimata nobene monopolne, ker se nacionalistična čustva širijo po vsej deželi in obstoje celo pod despotizmom Čangsolina, Čangčungčanga in Sun-čaufanga, gospodarja Severa.

(»The China Weekly Review«, Šangaj.)

Eugen Čen, kantonski zunanji minister, se je baje pogosto izjavil javno silno v protitujskem smislu. Protitujstvo je sigurno. Čen je rojen na Trinidadu, na angleških tleh, je angleško vzgojen (in si nekoč pridobil celo angleško državljanstvo) in zato sovraži vse, kar je angleško — dvomljivo pa je, če je mislil v svojih izjavah vso tujino. Tudi niso izjave oficijelnih vsebnosti posebno smer določujoče. Kanton je, kljub svojemu silnemu notranjemu kričanju, za jasno in trezno politiko, ki je precej konservativna.

Kanton ve, ko vsakdo na svetu, da treba v najnujnem občejanju s tujimi vlada mi tudi spoštovati tuje dogovore. Kanton je natančno opazoval dolgoletno in trdo borbo sovjetske Rusije za časa svoje popolne izoliranosti od drugega sveta. — Kljub vsemu govoričenju v Kantonu o zvezi s sovjetsko Rusijo v svrhu velikega dejanja svetovne revolucije stavi vendar, da bi Kanton pokazal polno razumevanje tudi za najmanjšo gesto, če bi Združene države Amerike ali druge vodilne vele-sile pokazale le najmanjšo voljo podpirati zmagoviti Kanton. To pa pomeni sprejem pomoči od teh vele-sil.

(Randall Gould v »The Japan Advertiser«.)

DROBIŽ.

Gospa Čiang Kaj Sek, žena poveljnika kuomintangskih čet, je prišla v Šangaj na daljši obisk. Gospa Čiang Kaj Sek je 28 let stara in že šest let tajnica svojega moža. Bila je v spremstvu gospe Čian Či Kiang, predsednika osrednjega izvršilnega odbora kuomintang stranke v Kantonu.

Pri tobačni tovarni Nanjang v Šangaju so kitajske delavke razvale upor in uničile stroje in aparate v vrednosti 20.000 dolarjev. Slišale so, da namerava vodstvo tovarne nabaviti nove stroje, ki bi prihranili ročno delo. Pet voditeljev je bilo aretiranih.

V Carlton-gledališču v Šangaju se je vršil pod protektoratom mestne ruske organizacije velik ples, da se naberejo sredstva za voditelja ruskih nacionalistov velikega kneza Nikolaja Nikolajeviča. Vsi prisotni so bili v uniformah in kostimih stare carske armade in mornarice. Ruski umetniki so zabavali družbo.

Da dobi sredstva za ekspedicijo Kuomintang na Sever, je v Kantonu zopet dovoljena kaja opiuma. Kdor bi hotel kaditi kjer bi hotel in na karšenkoli način, si lahko kupi to dovoljenje za letnih 1200 dolarjev. Kdor pa kadil opij le na krajih pod nadzorstvom, plača letno 120 dolarjev, ali 10 dolarjev na mesec, toda potem se na dan sme skaditi le mesec, gotovo število gramov. Ne pričakujejo sicer, da bi prodali mnogo dovoljenj, temveč pa si obetajo od tega, da bodo imeli sedaj možnost tajne kadilce strogo kaznovati, če jih bodo seveda ujeli.

Čen in njegova hčerka.

Če obtožuje grešnike in zločince Anglije, potem gestikulira s svojimi vitkimi rokami razburjen po zraku in skozi zlato obrobljena naočala se bliskajo zvit njegove oči. Govori perfektno angleščino in jo piše bolje, ko marsikak rojen Anglež. Čen ima vedno brezhibno zlikane hlače in pod njimi bele gamaše, obleka pa dela čast njegovemu london-skemu krojaču. Rad citira Kiplinga, Hardy in Kentsa ter je izredno podkovan v angleški literaturi. Marsikatera njegova ironična de-

paša angleški vladi je mojstrovina angleške proze.

Čen je goreč patriot, a je tudi previden. Če ga obiščem v njegovi oddaljeni sobi v Terminus-palači, moram iti mimo težko obo-rožene straže, ki ima puško vedno za strel pripravljeno v desni roki.

Njegova hči Silvija prihaja direktno iz ameriškega College-a in nosi najnovejše pariške toalete z evropsko ljubkostjo. V Han-kav je prišla v spremstvu očeta oblečena v krasno se ji prilagajajoče jahalne hlače. Prijazni in mladi tajnik Čendo, on je enako popoln produkt evropskih učiteljev in krojačev. Ti ljudje so na tisoče milj daleč od življenskih običajev velikega kitajskega prebivalstva. Stanujejo v Terminus-palači, ki razpolaga z vso moderno udobnostjo. Seveda imajo tudi najboljše avtomobile v mestu.

(»China Herald«.)

Politične vesti.

— SLS o upravi oblastnih skupščin. V nedeljo je bila v Celju seja ožjega in širšega odbora SLS o smernicah, ki jih naj zavzame delegacija stranke v ljubljanski in mariborski oblasti. Sklenjeno je bilo, da imenujeta oblastna kluba SLS v torek na svojih sejah v Mariboru in Ljubljani kandidate za predsedstvo in oblastne odbore skupščin. V splošnem pa se bo ravnala SLS v oblastnih skupščinah po teh načelih: Če le kje zakon dovoljuje skupno delovanje oblastnih skupščin, potem naj mariborska in ljubljanska skupščina postopata enako. Posli skupščin se naj vodijo po možnosti skupno, da bo tako v Sloveniji enotna oblastna uprava. V ta namen izvolita delegaciji SLS v mariborski in ljubljanski oblasti skupen izvrševalen odbor. V oblastni skupščini mora vladati največja štedljivost. Dnevnice poslancev se bodo določile šele potem, ko bodo skupščine pričele delovati. Premoženje bivših kronovin Kranjske in Štajerske se mora čim preje izročiti oblastnim skupščinam. — Kakor se zatrjuje, je bil določen za predsednika ljubljanske oblasti dr. Natlačen, za predsednika mariborske oblasti pa dr. Leskovar.

— Resolucija Saveza zemljoradnikov. O nedeljski seji glavnega odbora Saveza zemljoradnikov je bil izdan poseben komunikat, v katerem so obsežne glavne zahteve zemljoradnikov. Te zahteve so navedene v šestih točkah. V prvi se konstatira velik napredek zemljoradnikov pri olastnih volitvah, zlasti v Bosni. V drugi točki se konstatira, da propada vas vsled obče finančne krize. Nato protestirajo zemljoradniki proti slabi sestavi proračuna, ko se porabi za osebne izdatke cele štiri milijarde, dočim se daje poljedelskemu ministristvu le 300 milijonov dinarjev. Zaradi tega napovedujejo zemljoradniki še ostrejšo opozicijo proti vladi. Poslanskemu klubu se nalaga, da doseže zmanjšanje in izenačenje davkov v vsaj državi, da se zmanjšajo monopol-ske takse in odpravi izvozna carina na poljedelske produkte. Poleg drugih zahtev nalaga odbor poslancem zlasti, da se zavzamejo za dobrovoljce in da se takoj preneha s fakultativnim odkupom veleposestev. Najvažnejša je naslednja točka, ki govori o odnosih s HSS. Glasilo se: Glavni odbor bo vesel, če se bo znašel v boju za ustvaritev vseh svojih pravičnih zahtev na isti liniji s HSS. Glavni odbor konstatira, da s HSS vodena pogajanja niso privedla do rezultata. Odobrava se stališče izvršilnega odbora pri sedanjih pogajanjih in se mu prepunščajjo proste roke pri nadaljnjih pogaja-

njih. V nadaljnjih točkah zahteva glavni odbor zemljoradnikov, da se neha nasilje oblasti proti zemljoradnikom in da se uredi naši odnosi z vsemi slovanskimi državami, zlasti pa z bratskim seljačkim ruskim narodom.

— Kdo je vse pristopil k zemljoradni-kom. V komuniteju zemljoradnikov se oficijelno navajajo kot novi člani: Milan Pribičević, zemljoradnik in polkovnik v pokoju, dr. Dušan Bogdanović, glavni tajnik Saveza dobrovoljcev, dr. Jovanović, univerzitetni profesor, dr. Kiril Savić, univ. prof., dr. Mijo Mirković, tajnik trg-obrtno zbornice in Svetislav Popović.

— Uroš Stajić, glavni tajnik izvrševalnega odbora zemljoradničke stranke o sodelovanju s HSS. Novinarjem je izjavil Uroš Stajić o odnosih s HSS tole: »Mi absolutno ne nameravamo stopiti s HSS v kakšno tehnično kombinacijo. Najbolj bi želeli, da oni sprejmejo naše načelo: Skupaj zemljoradniki, da ustanovimo eno zemljoradniško stranko za vso državo. V tem smislu se bomo s HSS še razgovarjali. Potem bomo videli, če so pri njih v resnici iskrene namere za ta političen cilj, (ki ga naj namreč ima Narodni seljaški klub).

— Generalna stavka v Šanghaju. — Število stavkujočih stalno raste in po najnovejših vestih stavka že 100.000 delavcev. Samo hišni uslužbenci še ne stavkajo, toda tudi oni se bodo po vsej verjetnosti pridružili stavkujočim, ker je propaganda za stavko nad vse silna. — Prišlo je tudi že do prvih spopadov med Kitajci in tujci. Da se preprečijo nadaljnji spopadi, je bilo proglašeno nad vsemi Šanghajem obsedno stanje.

Kratke vesti.

Rusko-japonski dogovor o petrolejskih vrelcih na Sahalinu je bil v nedeljo podpisan.

Vest, da je zagrozil Chamberlain ob-priliki diskusije o odnosih z Rusijo, demisijo, se oficijelno demantira.

Francoska vlada je sklenila, da morajo njene čete z orožjem odbiti vsak napad na francosko komisijo v Šangaju, da pa se francoske čete ne smejo niti najmanj vmešavati v kitajske notranje dogodke.

Ameriška pšenica naj preplavi Evropo. Ameriški parlament je s 214 proti 181 glasovi sprejel zakon, ki omogoča ameriškim farmerjem, da prodajajo svojo odvisno pšenico v Evropo tudi pod produkcijskimi stroški. Diferenco jim plača država. V to svrhu je dovoljen kredit v znesku 250 milijonov dolarjev.

Japonska ima po angleških vestih poseben tajen dogovor s Kantonsko vlado. Vsled tega se smatra, da so pogajanja Angležev s Čenom popolnoma brez pomena.

Čehoslovaška dobi v Varni posebno pristanišče, kakor poroča agentura »Argus«. Bolgarska vlada hoče v zvezi s tem ustanoviti bolgarsko - čehoslovaško donavsko paroplovno družbo.

PROSVETA.

Ljubljanska opera. V torek, dne 22. t. m. se poje za red B. Verdijeva opera »Ples v maskah« v običajni zasedbi.

Hrvatski pisatelj Milan Begović, avtor drame »Božji človek«, koje premijera bo v četrtek v ljubljanski drami se pripelje danes v torek popoldne v Ljubljano.

Ch. Lucieto:

Spomini francoskega vojnege detektiva.

Kar se tiče lopovske bande francoskih dezertarjev v Zenevi, smo bili do pičice natančno poučeni o njenem delovanju, kajti eden naših agentov, pravi junak, je živel med njimi in zahajal v njih družbo v kavarno Amodru.

Pri raziskovanju dokumentov, katere smo ugrabili Irmu Staub, sem našel še celo vrsto drugih podatkov; na primer sledečega:

James Meyer, znan nemški špijon, naj bi srečal nekaj dni pozneje pri vasi Saint-Julien-en-Geuevois dva francoska dezertarja, ki bi skušala na tem mestu prekoračiti francosko-švicarsko mejo ter bi dobila nato povelje za neko misijo, ki naj bi jo izvršila v bližini Lyona.

V tej listini sta se tudi nahajali fotografiji obeh dezertarjev, izdelani v antropometričnem uradu v Berlinu.

Ta stvar se mi je zdela čisto nerazumljiva in stavl sem si vprašanje, kako more imeti nemški poroče-valni urad fotografiji dveh francoskih dezertarjev, ki

še nista prekoračila francoske meje. Hotel sem to zadevo razjasniti in sem takoj odpotoval v Pariz, da dobim potrebnih podatkov. Na licu mesta sem se prepričal, da so bili podatki iz Berlina napačni.

Oba dezertarja, z imeni Vernier in Gastrat sploh nista obtožjala pri imenovanih polkih in tudi nista bila vpisana niti v seznam izgubljenih vojakov niti v seznam dezertarjev.

Kdo sta bila pač ta dva človeka? Ker tega problema nisem mogel rešiti, sem sklenil da vlovim oba dezertarja na francoski meji, predno stopita na nevtralea švicarski tla.

Takoj sem se peljal v Bellegarde na švicarsko mejo, podvojil ono noč, za katero sta se zmenila da prideta preko meje, naše obmejne straže, in res se jim je posrečilo, da so ju prestregli. Privedli so mi ju z oboroženim spremstvom, a zaman sem ju skušal izpraševati, bila sta nema kot ribe. Ni mi preostalo drugega, kakor, da ju utaknem v zapor.

Ker pa je bilo treba razčistiti to zadevo do konca, sem uredil vse potrebno in slednjič zvedel resnico.

39. poglavje.

Drzen, toda potreben poskus.

Ker sta obadva »dezertarja« trdovratno molčala, si tega nisem mogel drugače razlagati, kakor da sta nem-

ška agenta, ki sta se po izvršeni misiji v Franciji vračala čez mejo.

Če bi bila res Francoza, tudi dezertarja, bi se bila brezdvomno opravičevala in nas skušala prepričati o svoji nedolžnosti, ali pa bi bila vsaj obžalovala svoj nepremišljeni korak. Toda tega nista storila.

Po dogovoru s svojimi tovariši na meji sem dal odvesti oba osumljenca v Pariz, kajti bil sem prepričan, da bosta slednjič že spregovorila.

Še isti večer sta odpotovala v oboroženem spremstvu in pozneje sem zvedel, da sta bila v istini nemška špijona. Vernier se je v resnici imenoval Holzmann in Gastrat pa Junker.

Vojno sodišče je zapečatilo njiju usodo... James Meyer je pa imel, kakor se spominjate določen sestanek z obema »dezertarjema«. Če ta ne bi prišla, je bilo zelo možno, da tudi on izgine, boječ se nevarnosti.

Naša naloga je bila, da preprečimo, to pa tembolj, ker smo iz dokumentov, ki smo jih odvzeli Irmu Staub, zvedeli, da je hotel James Meyer dati Vernierju in Gastratu povelje, naj se odpeljeta v Lyon, in tam razstrelita neko tovarno.

Sklenil sem, da grem na sestanek, ki ga je določil James Meyer in izbral sem si za to enega svojih tovarišev, v katerega sem imel popolno zaupanje in ki je razen tega izborni govoril nemško ter bil drzen dečko.

(Dalje prihodnjik.)

Dnevne vesti.

ALI JE TO V LJUBLJANI NEMOGOČE?

V kratkem prično v Beogradu graditi reprezentančni dom novinarjev.

V nedeljo je imela zagrebška sekcija novinarskega združenja svoj občni zbor, na katerem je predsednik sporočil, da je za novinarski dom nabranih že 1.500.000 dinarjev in da je zasiguran še nadaljnji milijon dinarjev, tako da se bo namreč že letos lahko pričelo z gradnjo. Stavbišče je namreč zagrebška občina že darovala.

Nismo tako bogati ko Zagreb in Beograd, toda tudi ne tako revni, da se ne bi slovenska javnost mogla vsaj na skromen način oddolžiti novinarjem.

Ali je morda naše mnenje napačno?

— **Ministrski predsednik Uzunović** dobil poljsko odkolovanje. Poljski poslanik je izročil v nedeljo ministrskemu predsedniku Uzunoviću red »Polonia restituta« II. razreda, s katerim ga je odkolkoval predsednik poljske republike.

— **Praški občinski svet** je nakazal v korist oškodovancem po potresu v Bosni in Hercegovini 20.000 č. kron. Obenem je sklenil, da organizira nabiralno akcijo za žrtve zadnjega potresa.

— **Poljska vlada** je nakazala za žrtve potresa 10.000 zlotih.

— **Nepotrebno kolkovanje.** Številni delodajalci in tudi delojemalci kolkujejo svoje vloge na Okrožni urad za zavarovanje delavcev ali na Osrednji urad. To ni potrebno, kajti po § 189. zakona o zavarovanju delavcev so vse vloge oproščene taks vseh vrst.

— **Iz pošne službe.** Za tajnika pri pošnem ministru je imenovan pravnik Janko Hlilrec; dalje so imenovane: za arhivsko uradnico pri pošni direkciji v Splitu pripravnica Marija Krulc, za pošno uradnico v Slunju kontraktualna poštarica Julka Pavlič, za pošno uradnico v Kamenici kontraktualna poštarica Roza Jerman. Premeščen je iz Zirov v Maribor pošni uradnik Gabrijel Marušič.

— **Iz sodne službe.** Za deželno sodnega svetnika pri deželnem sodišču v Ljubljani je imenovan okrajni sodnik dr. Rudolf Sajovic, za deželno sodnega svetnika in predstojnika okrajnih sodišč sta imenovana v Ptuj dr. Aleksander Poznik in dr. Slavko Šumenjak, prvi doslej v Sevnici, drugi v Murski Soboti; za sodnika okrajnega sodišča v Celju je imenovan tajnik dr. Fran Suhadolnik.

— **Umrl je predvčerajšnjim** v Ljubljani posestnik in trgovec Urban Zupanc. Pokojnik je bil odločen naprednjak in navdušen Sokol. Urban Zupanc je bil tudi član upravnega sveta Ljubljanske kreditne banke. Njegova hčerka Anica je znana slovenska slikarica. Bil je prijeten družabnik ter zlasti v lovskih krogih zelo priljubljen. Bodi mu lahka zemlja.

— **Brzovlak z brzino 15 km na uro.** Iz Šibenika poročajo: Na progi Šibenik—Kun so zmanjšali radi preslabega temelja hitrost brzovlaka na 15 km na uro!

— **Hiperprodukcija advokatov v Avstriji.** V Avstriji je preveč advokatov. Vsled tega se je pričela akcija, da bi se uvedel numerus clausus. Te dni je pretresalo to vprašanje na zborovanju dunajskih advokatov. Predlog je propadel z vsemi proti enemu glasu. Boli navdušeni za numerus clausus so advokati v Innsbrucku, kjer bi predlog sigurno ne bi bil propadel. V Innsbrucku je bilo namreč pred vojno 20 do 25 advokatov, dočim jih je danes okoli 100, kar je za mesto s 50.000 prebivalcev naravno več kot preveč.

— **Vojaška parada v Potsdamu.** V Potsdamu se je vršila te dni prvič od leta 1914 zopet vojaška parada. Potsdamsko garnizijo je inspiciral general Hays. Parada je privabila ogromno množico gledalcev. Med njimi so se nahajali pruski princ Oskar, v civilni obleki, in številni bivši oficirji v predvojni uniformi. Kot oficijelni gost je prisostvoval paradi ameriški poslanik z vojaškimi atašeeji. Amerikanci so se, kot poročajo nemški listi, za parado zelo zanimali. General Hays je imel po inspekciji nagovor, v katerem je dejal vojakom: »Mi delamo, mi se borimo, mi bomo, če treba za čast in blagor Nemčije umrli. Mi obnovljamo prislogo zvestobe po starem pruskem načinu.« Po nagovoru generala so zaklicali vojaki trikrat »hura«.

Potem je zaigrala godba himno, nakar so čete v paradnem koraku odkorale.

— **Kavarna na nekdanjem cesarskem dvoru na Dunaju.** Monarhistični krogi na Dunaju so prepadeni. Vzrok temu je, da nameravajo kompetentni faktorji namestiti v takozvanem novem dvoru, ki je bil svoječasno namenjen za prestolonaslednika Ferdinanda, veliko moderno kavarno in kino.

— **Gripa v Subotici.** Dočim se je zdele zadnje dni, da gripa v Subotici pomenja, je bilo sedaj nenadoma prijavljenih v enem dnevu samo mesnemu fizikalnu kar 97 novih slučajev. Vsled tega je oblast zatvorila vse šole ter odredila, da se morajo kinematografske dvorane po vsaki predstavi pol ure zračiti. Po statistiki mesnega fizikata je obolelo v Subotici za gripo doslej vsega skupaj nad 10.000 oseb. 7 slučajev je bilo smrtnih.

— **Zaradi gripe** so zatvorili v Sarajevu vse šole do konca meseca februarja.

— **Novi potresni sunki v Koprivnici.** Predvčerajšnjem jutraj so čutili v Koprivnici zopet par močnejših potresnih sunkov. V velikem Bukovcu je nastala med ljudmi v cerkvi precejšnja panika. Škode potres ni povzročil.

— **Ruleta v zagrebškem Gradu hotelu** policijsko prepovedana. V zagrebškem »Grand hotelu« je imel neki klub igralnice, v kateri so se igrale hazardne igre, kot roulette in baccarat. Te dni je bila igralnica policijsko zatvorjena.

— **Težka borba s pobsnelim človekom.** Raznašalec novin v Subotici Ivan Vargas je te dni nenadoma pobsnel. Z nožem v roki je jel preganjati po stanovanju svojo ženo in otroke, katerim se je po posrečilo pobegniti in zakleniti umobolnega v sobo. Avizirali so policijo, ki je poslala v stanovanje štiri krepke policijske stražnike in štiri bolničarje. Ko so ti sobo odprli, je navalil umobolni tudi nanje z nožem. S težko muko ga je 8 ljudi končno obvladalo in odvedlo v bolnico. Vargasa je ugriznil pred par dnevi neki pes. Ker pa je ugotovljeno, da je pes zdrav, je moral pobsneli mož iz kakega drugega vzroka.

— **Nesreča na morju.** Ameriški tovarni parnik »Elkton« je zalotil v bližini havajskih otokov ciklon. Domneva se, da se je parnik potopil in je pri tem poginila vsa 37 moških posadka.

— **Katastrofalen vrtiljast vihar.** V državi Louisiana, Georgia in Mississippi je besnel te dni silen tornado, ki je povzročil ogromno škodo. Pri tem je bilo 33 ljudi ubitih, nad 300 pa težje ali lažje poškodovanih.

— **Ropari in orožniki.** V Galacu je bila aretirana te dni roparska tolpa, ki ima na vesti nešteto zločinov. Eden od aretiranih roparjev je izpovedal, da je bil sedež tolpe v Baneani, kjer so bili briganti sporazumljeni z orožniki. Preiskava je faktično ugotovila, da so bili orožniki z roparji v zvezi. Pri aretiranih orožnikih so našli več ukradenih reči.

— **Divji zapad v Gorenji Sleziji.** Kot poročajo iz Varšave, se je pripetil te dni v bližini Szopienic v poljski Sleziji drzen roparski napad na električno cestno železnico Michalovice—Katovice. Pet banditov je skočilo na voz, ki se je nahajal v najhitrejšem diru. Roparji so navalili na sprevodnike ter opali vse polnike po vrsti. Nato so poškodovali motor in pobegnili. Policija jih je iskala doslej zaman.

— **Zdravnika zaklal, ker je smatral, da je zakrivil smrt njegovega sina.** Sinček delavca, Italijana Carussa v New Yorku je obolel za davico. Carusso je poklical zdravnika Gašperja Pendolo, ki je otroka cepil. Ponoči je otrok kljub temu umrl. Ko je prišel zdravnik prihodnji dan zopet, je zakrivil Carusso, da je on kriv smrti njegovega otroka, češ da ga je zastrupil. Zdravnik je protestiral, toda zaman. Med možema se je razvila ljuta borba na življenje in smrt, v kateri je končno zdravnik podlegel. Carusso mu je prerezal grlo. Prizor se je odigral v pričo Carussove žene in petero otrok.

— **Avtomobil nemškega finančnega ministra ponesrečil.** Iz Berlina poročajo: Finančni minister dr. Kohler se je pehnil v soboto z avtomobilom na drsališče na Grunwaldsee-ju. Nenadoma se je udril led in ministrov avtomobil se je potopil. Minister in šofer sta se pra-

vočasno rešila. Avtomobil so poleglni pozneje ognjegasci z velikim trudom zopet iz vode.

— **Žrebanje števil III.** književne tombole Jugoslovenske Matice se prične nepreklicno 4. marca t. l. Izžrebane številke bodo objavljene vsako soboto, odnosno nedeljo v vseh slovenskih dnevnikih. Tombolske tablice po 3 Din so še do 2. marca naprodaj pri vseh šolah in podružnicah Jugoslovenske Matice v Sloveniji, v Ljubljani pri Novi založbi, Tiskovni zadrugi, trafiki Sever in v pisarni Jugoslovenske Matice, Selenburgova ulica 7-II.

Ljubljana.

— **Mestni magistrat ljubljanski opozarja** na razglase o pokončevanju gosenic, rjavih hroščev in drugega mrčesa, ki so nabiti po mestu in na mestni deski, da se vsi prizadeti ravnaajo po njih in se tako izognejo nepotrebnim globam.

1— **Samomor.** V noči od nedelje na ponedeljek se je bil obesil v svojem stanovanju na Gosposvetski cesti lastnik male trgovine s špecerijo 62-letni Karol Fuchs. Vzrok Fuchsovega samomora ni znan, ve se le toliko, da se ga je zadnje dni celo lotevala melanholija. Gotovo pa niso vzrok kake slabe gnotne razmere, ker je Fuchs kot nekdanji črkostavec prejemal od grafične organizacije 1200 dinarjev mesečne podpore ter je imel tudi nekaj skromnih dohodkov od svoje male trgovine. Bil je še v nedeljo zvečer pri »Fajmoštrcu« ter se je vrnil domov ob 11. uri zvečer. Zjutraj ob 11. uri dopolne je avizirala postrežnica Antonija Tavčarjeva, da se je moralo Fuchsu kaj pripetiti, ker je njegova trgovina še vedno zaprta. Policijska komisija rev. nadz. Gruden in pol. zdravnik dr. Avramović, je ugotovila dejanski stan ter odredila, da so prepeljali truplo v mrtvašnico pri sv. Krištofu. Fuchs ne zapušta nikakih svojcev.

1— **J. A. D. Triglav v Ljubljani.** V torek, 22. t. m. ob 20. uri se vrši v salonu gostilne Češnovar (Kolodvorska ul.) obvezen članski sestanek. Dnevni red: 1. Predava gov. Grahor: O Kitajski. 2. Društvena vprašanja. — Dostop imajo tudi nečlani, uvedeni po Triglavnih. — Odbor.

1— **Ga. Škerlj Medvedova** pripoveduje v sredo 23. februarja ob 5. uri popoldne v Narodnem domu o veselih doživljajih dveh hudomušnežev Maksa in Morica. To Busch-ovo snov je iz nemščine prevzel pred kratkim preminuli g. Amat Škerlj, gimn. ravnatelj v Novem mestu. — T. K. D. Atena.

1— **Rožice, ptičice, goske in račke, zajčki in medvedki** in kaj vse se še ve, bo veselo zbrano ob zvokih godbe na »Predpustni otroški čajanki Atene« 27. t. m. ob 4. uri popoldne v veliki dvorani Narodnega doma. Legitimacije izdaja Ortopedski zavod, Mladika.

1— **Poizkus požiga.** Prevoznik Josip Zupan na Tržaški cesti na Glincah je opazil v nedeljo ob pol desetih zvečer, da je nekdo natresel pred njegova vrata kup žerjavice, ki je že prežgala veliko luknjo v vratih. Za vratni se je nahajala velika množina sena in slame in se je le srečnemu slučaju zahvaliti, da so požar pravočasno opazili ter tako preprečili večjo nesrečo. Zločinski požigalec še ni znan.

B RATJE!

Zopet nam je iztrgala neizprosna smrt iz naših vrst enega najboljših članov

brata Urbana Zupanc-a,

ki je bil v našem društvu včlanjen polnih 52 let ter do poslednjega dne z mladeniškim navdušenjem zasledoval razvoj in napredek jugoslovenskega sokolstva.

Dolžnost nas veže, da ga spremimo v častnem številu na poslednji poli.

Zbirališče članstva v kroju, v torek 22. t. m. ob 2. uri popoldne pred Narodnim domom.

Zdravo!

Odbor »Ljubljanskega Sokola«.

LJUBLJANSKA POROTA.

Šofer Ivan Mandelj na obtožni klopi.

Včeraj se je začelo pred ljubljanskim deželnim sodiščem pomladansko porotno zasedanje. Prvi se je zagovarjal šofer Ivan Mandelj, ki je dne 4. januarja t. l. ukradel pred glavnim kolodvorom v Ljubljani poštno vrečo, v kateri se je nahajalo 79.350 dinarjev.

Ivan Mandelj je 25 let star možki, do-

ma v Šmartnem pri Litiji, stanuje pa na Selu pri Ljubljani.

Mandljeva poverba je svoječasno vzbudila v Ljubljani mnogo prahu in je javnost radovedno čakala, če bo policija rešila zavozljano uganko. No, policija je hitro aretirala pet oseb, ki so bile osumljene tatvine. Mandelj je bil aretiran ponoči, ob 1. uri zjutraj. Svojo krivdo pa je priznal šele čez štiri dni, v soboto dne 8. januarja.

Porotnemu senatu predseduje predsednik deželnega sodišča Rekar, volanta sta v. sod. svet. Gaber in sodnik Stojkovič, državno pravdnštvo zastopa dr. Lavrenčak, obtoženca pa brani dr. Jerič.

Mandelj pripoveduje svoje življenjske podatke ter opisuje, kako je tavino izvršil. Pri vojakihi je bil šofer ter ima prestatati še več dveh mesecev, ker se je brez dovoljenja vozil z avtom in ga znatno poškodoval.

O tatvini pripoveduje, da je dne 4. januarja vozil ambulančni auto, skupno s poštnima uslužbencema Matijem Babnikom in Valentinom Pestotnikom. Na pošti V. na Zaloški cesti je Babnik sprejel pakete in dve denarni vreči, nakar je odpeljal do pošte na glavnem kolodvoru, kjer sta Babnik in Josip Falout oddala ekspeditivno pošto ter sprejela z vlakom došlo pošto. V trenutku, ko sta bila oba poštnem uradu, je Mandelj pograbil denarno vrečo iz auta ter jo skril pri kolodvoru. Potem je v auto še naložil pošto pri carinski pošti, nakar je zapeljal proti glavni pošti, kjer so pri sprejemu ob 8. zvečer ugotovili, da manjka denarna vreča.

Mandelj je na vprašanje, če kaj ve, kam bi izginila denarna vreča, odvrnil, da ga nič ne briga, ker ima on skrbeti le za auto.

Ko je dobil potrdilo o vožnji najprej na kolodvor, tam raztrgal vrečo in si pobasal denar v žepe, vrečo pa skril v ilovico. Doma je povedal o svojem dejanju očetu, ki je nato skril denar v svoj suknjič. Zase si je Mandelj pridržal le majhen znesek. Naslednjega dne je Mandljeva žena odnesla denar spravit k svoji materi Prašnikarjevi na Glincah, kjer ga je policija našla v soboto, 3. januarja.

Mandelj se zagovarja, da je tatvino izvršil v stiski, ker je bila žena bolehn, ker je prežgadol porodila in da je imel veliko stroškov.

Zaslišane so bile priče Hutmannova, upraviteljica pošte na Zaloški cesti, dalje uradnica iste pošte Sterlekarjeva, ki je denar izročila Babniku, dalje poštna nastavljenca Babnik in Falout.

Ves čas obravnave je Mandelj vztrajal pri tem, da ni vzel vreče iz avtomobila, temveč da jo je pobral na tleh, kamor je padla.

Porotniki so edino glavno vprašanje o krivdi potrdili z 11 proti 1 glasu, nakar je bil Mandelj obsojen na osemnajst mesecev težke ječe.

Razpravi je prisostvovalo veliko število občinstva, večinoma poštinih uslužbencev ter prebivalcev Sela. Razprava se je končala opoldne.

Vlom pri zagorskem gerentu.

Razpravi proti šoferju Ivanu Mandelju je takoj sledila razprava proti 21-letnemu mladeniču Francu Klavsu. Klavs je dne 29. oktobra 1926 vlomil v stanovanje Dragotina Korbarja, gostilničarja in gerenta v Zagorju ob Savi. Napravil je lep plen in odnesel približno 160.000 Din, nato pa pobegnil na Hrvaško in se naprej v Vojvodino. Deset dni po vladu je bil v Somboru aretiran in izročen ljubljanskemu sodišču. Tekom teh desetih dni je Klavs precej dobro živel, zapravil je namreč 47.000 Din, ostalih 113.000 pa so še našli pri njem.

Klav priznava vlom, izgovarja se, da je bil zelo lačen in da do takrat že več dni ni jedel.

Porotniki so edino glavno vprašanje o krivdi soglasno potrdili, nakar je bil Klavs obsojen na pet let težke ječe.

Gospodarstvo.

Ljubljanska borza, dne 21. februarja 1927.

(Prve številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih kupčijski zaključki.) — Vrednote: investicijsko 0 — 87, Vojna škoda 0 — 335, zastavni in komunalne Kranjske 20 — 22, Celjska posojilnica 195 — 197, Ljubljanska kreditna 150 — 150 (150), Merkantilna 99 — 100, Praštediona 920 — 0, Kreditni zavod 170 — 180, Strojne 85 — 0, Trbovlje 0 — 390, Vevče 120 — 0, Split cement 725 — 0, Stavbna 55 — 65, Sešir 0 — 104. — Blago: Zaključeni 4 vagoni železa. Tendence za les čvrsta, za deželne pridelke neizpremenjena.

Zagreb, 21. februarja. Devize: Newyork

ček 56.75—56.95, London izplačilo 276—276.8, Pariz — izplačilo 223—225, Dunaj — izplačilo 801—804, Berlin izplačilo 1349—1352, Budimpešta izplačilo 996—990, Italija izplačilo 251.55—253.55, Praga izplačilo 168.3—169.1.

Curih, 21. februarja. Berlin 123.2375, New-york 519 in petnajst šetnajstink, London 25.22, Pariz 20.36, Milan 22.9375, Praga 15.40, Budimpešta 90.90, Sofija 33.75, Dunaj 73.225.

BARUH SPINOZA.

Včeraj je minulo 251 let, odkar je umrl Baruh Spinoza.

Göthe pravi, da ni vplivala nobena knjiga nanj tako kot Spinozova »Etika«.

Göthe pa ni edini njegov častilec, Leibnitz ga je osebno obiskal, Kant ga je študiral s posebnim zanimanjem, Fichte, Schelling, Hegel, Moses, Mendelssohn, Jakobi, Lersnig so bili entuziastirani zanj.

Kako si je pa razlagati, da dandanes celo izobraženo občinstvo o filozofičnem sistemu tega moža v splošnem nima niti pojma. Kdor je predaval njegovo »Etiko«, ta ve, da slavi jasni, toda suhoparni način izražanja in matematično precizni stil na povprečnega čitatelja vse prevelike zahteve. Nihče še ni podal svojih misli v tako kratki, konciski in lapidarni obliki kot Baruh Spinoza.

Aksiome njegove »Etike« so ekstrahirali iz ostalega teksta, ki služi samo v razlago: če pa bi hoteli temeljne misli njegovega filozofičnega sistema resumirati, bi se dali natisniti na eni sami tiskovni poli. Umeyno je, da je težko konsimirati obširni sistem tako velikega misleca v tako koncentrirani obliki. Spinoza ni hotel delati za svoje misli nikdar reklame, posledica dejstva, da ni nameraval biti nikdar popularen je, da so proučili njegovo ogromno miselno delo v vsej njegovi veličastnosti samo maloštevilni izvoljenci.

Baruh Spinoza je bil rojen dne 24. novembra leta 1632, kot sin židovskih staršev, ki so bili pobegnili iz židom sovražne Portugalske na Nizozemsko. Starši so hoteli napraviti iz njega rabina. Hitro dozoreli deček je videl že v svoji rani mladosti, kako besno so preganjali portugalski židi odpadnike. Uriel Acosta se je dal, da bi se izognil prokletstvu židovske občine v Amsterdamu pred zbrano občino telesno kaznovati. Sramota, ki jo je pretrpel, je vplivala nanj tako porazno, da se je ustrelil. Ko so se Spinozove misli pozneje bolj in bolj oddaljile od židovskih dogem, je moral občutiti na lasnem te-

lesu, kako usodepolne posledice so čakale onega, ki je izzval jezo ortodoksni židov. Teh židov ni preganjala zaman več stoletij: španska inkvizicija: čeprav niso mogli razpolagati z ječo in grmado, so mogli proglasiti pravoverni židi nad odpadnikom družabni in gospodarski bojkot. Toda Spinoza je bil bolj hladen kot temperamentni Acosta; on svojih naukov ni preklinal, dasi so uporabili rabini vsa sredstva, da bi bili nekdanjega tako nadopolnega učenca talmud — thora — šole zopet pridobili. Spinoza je odklonil celo letno plačo 1000 goldinarjev, ki so mu jo ponujali za to, da bi prenehal s svojim opozicionističnim nastopanjem.

Tako se je zgodilo, da je bil dne 27. julija 1656 v amsterdamski sinagogi slovesno proklet. Toda, kakor je črtala frankfurtska mestna uprava svoječasnno Goetheja cum infamia z liste svojih občanov ter ga je imenovala pozneje častnim meščanom, tako je zbirala amsterdamska izraelitična občina pozneje vse dokumente o Spinozi ter ga je smatrala za svojega najslavnjšega sina.

Seveda je bilo to mnogo let po njegovi smrti in ni moglo siromašnemu filozofu za časa njegovega življenja prav

nič koristiti. On se je vzdrževal s tem, da je brusil stekla za očala in to delo je pač mnogo krivo, da je Spinoza tako mlad umrl: zakaj neprestano udihavanje steklenega prahu je škodovalo njegovim slabim prsim ter je pospešilo tuberkulozo, za katero je umrl.

Karakteristično za Spinozino nobleso je njegovo nastopanje v denarnih zadevah. Dolga leta se je ljuto tožaril s svojo sestro radi dedščine, ki mu je kot krivooercu niso hoteli priznati. Ko pa je končno proces dobil, je prepustil vso zapuščino svoji sestri. Obdržal je samo preprosto posteljo in rjuho in delal je neumorno v svoji optični delavnici dalje ter se ni nikdar pritoževal radi svoje bridke usode.

Spinoza je bil res eden od redkih filozofov, katerih življenje je harmoniziralo z njegovimi nauki. Na racionalističen način je propagiral etično svetovno naziranje, ki naj bi odrešilo svet vscega gorja s krotjenjem strasti in obvladanjem človeške duše.

Sicer ni hotel odvzeti človeku borbenosti, hotel je privesiti ljudi samo do tega, da bi se, namesto da se bore drug proti drugemu, borili skupno in drug za drugega zoper krivice narave.

F. Britten Austin:

Pariška obleka.

V nekaj minutah smo bili v avtomobilu: gospa Monnier, Quentin Quayne, gospod Dieulafoy in jaz. Z obema policistoma pri soferju smo odbrzeli k beaunovskimi bolnici. Pustili so nas takoj notri. Zadostovalo je kratko pojasnilo in že nas je strežnica odvedla v sobo, kjer je ležal v postelji Jules Monnier. Bil je to mož približno štiridesetih let. Ozki obraz mu je bil spačen, oči so mu napol posteklenele in zelenkasto siva barva njegovih potez je že naznanjala bližnjo smrt. Ko smo se približali, so se mu oči malo zasvetile, znamenje, da je spoznal svojo mater. Obrnil se je do nje, ko se je tresoč približala postelji. Videl sem, kako so se njegove ustnice napele k besedi: »Mati!« Nato je zagledal gospoda Dieulafoya. S slabo kretnjo mu je namignil, naj stopi bližje. Juvelir je stopil k postelji.

»Dal... sem... jih...« je zašepetal umirajoči... stresel ga je mrz in zaprle so se mu oči.

»No... komu... komu...?« vpraša gospod Dieulafoy.

Toda nesrečni Monnier je bil že mrtev. Z divjim krikom se je zgrudila nad truplom njegova mati.

Stanje gospe Monnier je bilo tako nevarno, da so zdravniki določili, da mora ostati v bolnici. Še predno smo se poslovili, smo imeli

kratek razgovor z zdravnikom, ki je sprejel Julesa Monniera.

»Samomor?« je ponovil naše vprašanje in dvignil obrvi. »Navidezno samomor. Bil je v Camps Elysées, blizu Alcazarja, nekaj minut po desetih. Paznik je slišal pok, tekkel tja in našel gospoda Monniera, ki je ležal na tleh, poleg sebe pa je imel revolver. Ni mogel več govoriti, ko so ga prinesli sem.«

»Hm,« je menil šef, »upam, da so preiskali njegove žepce. Ali si moremo ogledati, kaj je bilo v njih. Mogoče najdemo ključ do skrivnosti, gospod Dieulafoy,« pravi juvelirju.

»Kdo ve?«

Vodstvo bolnice ni delalo nikakih nadaljnjih ovir ter nam je pokazalo vsebino žepov: listnica, šop ključev, nekaj frankov drobiža, zavoj bankovcev v znesku nekaj stotin frankov in revolver, iz katerega je bil izstreljen en strel. Quentin Quayne ga površno pregleda.

»In to tukaj?« vpraša in pokaže na košček papirja.

»To so našli pri njem v telovniškem žepu,« je bil odgovor.

Pogledal sem pisavo na papirju. Kar je bilo napisanega, je imelo prav čudno vsebino, če je sploh imelo kako.

»C. E. 10,« je bilo vse, kar je bilo napisano na papirju.

»Opozoril bi vas na to,« pravi mr. Quayne in se obrne do starejšega policista, »da gre tu le težko za samomor, temveč za umor,

dragi prijatelj; ta »C. E. 10« najbrže pomeni, da se je hotel kdo sestati ob 10. v Camps Elysées z Monnierom in da je ta ustrelil Monniera. Samomorilec se le redkokdaj ustrele v prsa. Priporočam vam, da izsledite lastnika tega revolverja.« Nato pa pravi juvelirju: »Sedaj pa predlagam, da obiščemo stanovanje te nesrečne gospodične Levasseur. Naš mali misterij se bo menda kar sam razvozljaj, gospod Dieulafoy.«

Policist nam je povedal naslov, nakar smo odbrzeli preko Hausmannovega boulevarda ravno do stanovanja gospodične Levasseur, ki je bilo za cerkvijo. Vse pot pa je gospod Dieulafoy govoril o tragediji, ki je zadela njegovega najboljšega sotrudnika.

»Nikdar si ne bi mislil kaj takega,« je vzkliznil. »Nikdar! Monnier je bil naravnost idealen mož za trgovino, kakor jo imam jaz. Miren, dostojen, točen, hladen — dvajset let sem delal skupno z njim in nikoli nisem opazil niti najmanjše površnosti, ali celo, da bi imel le en sou (5 santimov) dolga. In ravno on me je moral sedaj prevarati pod to častljivo masko! Ah! Če bi le slutil, da ima razmerje s kako igralko!«

»Kaj bi storili potem?« vpraša Quentin Quayne.

»Moj Bog! Takoj bi ga vrgel preko praga. Če pride kak mož v roke lahkomišalne ženske, že ni več vreden zaupanja. Taka trgovina, kakor je moja, nudi preveč izkušnjav onemu, ki se spušča v to, da zadovoljuje ti-

soč in dvema kapricama kakke male damice iz gledališča »Folies Parisiennes«. In Angèle Levasseur! Ta je vendar znana. Že dva milijonarja je ruinirala. Vem samo to, da bi Monniera vrgel skozi vrata — in še kako hitro!«

»Ali je imel razen plače, ki ste mu jo dali, še kake dohodke?«

»Ne.«

»Hm... in koliko bi bila tržna cena tistih diamantov?«

»V svoji sedanji obliki se ne morejo prodati. Vsaki dostojen trgovec bi jih takoj spoznal. Toda, če jih razsekajo, so vredni že nekaj milijard frankov.«

»Dovolj, da zadovolji celo mademoiselle Angèle, ki je imela toliko zahtev. Vsaj jaz mislim tako,« pravi mr. Quayne.

V eksotično opremljenem stanovanju umorjene igralkice smo našli policijskega komisarja, ki je izpraševal igralkino hišno. Truplo so že prenesli v mrtvašnico in policija se je ravno bavila s tem, da zabeleži igralkine efekte in da napiše poročilo o tragediji.

Naš prihod in dogodek, ki ga je mr. Quayne hitro povedal komisarju (policijske pomoči ni mogoče več pogrešati, je izjavil Quayne juvelirju, ki se je temu upiral) sta vidno razplamtela uradnikovo vnetost.

»Diamanti vredni dve milijardi frankov,« je vzkliznil. »Moj Bog. Potem pa moramo preiskati stanovanje!«

(Datje prih.)

MALI OGLASI

Vsake besede 50 para, debelo tiskano

Kurivo!

Pogačnik, Bohoričeva 5, (Tabor), Telefon 406.

Oddam

sobo za 2 gospoda. Električna luč. Kje pove uprava tega lista.

Proda se ceno

kompletni nemško-angleški slovar in nekaj angleških knjig. — Naslov pove uprava Nar. Dnevnika.

Premog - čebin

Woltova 1/II. - Telef. 54

Sostanovalca

iščem. 170 Din mesečno. Kje, pove uprava tega lista.

Ullstein's Weltgeschichte

6 knjig, elegantno vezane. za Din 1200. — na prodaj. Naslov v upravi.

Knjigovodkinja

bilancistka, samostojna moč z večletno prakso, večša korespondence in strojeopisja išče službo v mestu ali na deželi. Nastopi takoj. — Ponudbe prositi na upravo lista pod »Točna«.

Najboljši šivalni stroj in kolo

Je edino le

GRITZNER in ADLER

GRITZNER in ADLER

za dom, obri in industrijo v vseh oprelih.

Istotam pletilni stroj DUBIED

Pouk v vezanju hruščičan.

Večletna garancija

Delavnica za popravila.

Malo cene, tudi na obroke.

Josip Petelinc

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika.

„GROM“

CARINSKO POSREDOVSKI IN ŠPEDI-CIJSKI BUREAU

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.

Naslov brzojavkam: „GROM“.

Telefon int. št. 45-4.

PODRUŽNICE: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavljajo vse v te stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulturnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. N. za ekspresne pošiljke.

URBAN ZUPANEC

zasebnik v Ljubljani.

Blagemu pokojniku, ki si je kot soustanovitelj in mnogoletni upravni svetnik našega zavoda pridobil nepozabnih zaslug, ohranili bomo hvaležen in časten spomin.

V Ljubljani, 21. februarja 1927.

Uprava
Ljubljanske kreditne banke.